

ביאור הדף מסכת שבועות דף י"ד

לעיל התבאר בברייתא שפרו של אהרון מכפר אף על הכהנים, והוסיפה הברייתא שאם תרצה תוכל לומר שאף הכהנים קרויים ביתו של אהרון שנאמר עליהם "בית אהרן ברכו את ה'".

ומבאר הגמרא מה הוסיפה הברייתא שאם תרצה תוכל לומר שאף הכהנים קרויים ביתו של אהרון שנאמר עליהם "בית אהרן ברכו את ה', בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה'".

שכוונת הברייתא שאי אפשר לדחות ולומר שלא יתכן שפרו של אהרון מכפר על הכהנים כי נאמר בו רק ביתו, ולא שאר הכהנים, כי אף הכהנים נקראו ביתו שנאמר "בית אהרון וכו'".

לעיל התבאר בברייתא שלומדים מהפסוק "ושחט את שעיר החטאת אשר לעם" שאין הכהנים מתכפרים בו, אלא מתכפרים בפרו של אהרן. ושואלת הגמרא שהרי מהמילים "אשר לעם" לומדים דין אחר, שהשעיר צריך להיות מממון העם ולא מממון של אהרון.

ועונה הגמרא שאת הדין שהשעיר יהיה ממון העם לומדים מהפסוק "ומאת עדת בני ישראל".

לעיל הקשתה הברייתא שאולי נלמד מהפסוק "אשר לו", שהפר מכפר רק על אהרון ולא על הכהנים. ושואלת הגמרא על הברייתא שמהפסוק "אשר לו" לומדים דין אחר, שהפר צריך להיות מממון הכהן הגדול ולא מהממון של הציבור. וכפי ששינו בברייתא שלומדים מ"והקריב אהרון את פר החטאת אשר לו" שמשלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור, ואף אינו יכול להביא משל אחיו הכהנים ואפילו שאחיו הכהנים מתכפרין בו שנאמר שוב בפסוק י"א שם "והקריב אהרון את פר החטאת אשר לו". ואף אם הביא הקרבן פסול שנאמר שם פעם נוספת "ושחט את פר החטאת אשר לו".

ומבאר הגמרא שהוקשה לתנא מדוע שהכהנים יכפרו בשעיר, הרי כפי שאינם מתכפרים בשעיר העם, כי הוא לא מגיע מממנם אלא מממון העם, הוא הדין שלא יתכפרו בפרו של אהרון שמגיע מממנו, ועל זה תירצה הברייתא שכל כהנים קרויים ביתו של הכה"ג.

שואלת הגמרא שאמנם לדעת רבי שמעון שהפר מכפר גם על אהרון וביתו וגם על הכהנים, מובן מדוע חוץ ממה שנאמר ווידוי בפר אחרי מתן דמו נאמר בו עוד ב' פעמים "וכפר" קודם לשחיטת הפר, שמשמעותם עוד ב' ווידוים. שווידוי אחד לכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו שנודעה בתחילה ולא בסוף שעליה לישראל שעיר הנעשה בפנים מכפר לישראל, ווידוי נוסף לכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו היכן שלא נודע לו לא בתחילה ולא בסוף, שעליה לישראל שעיר הנעשה בחוץ מכפר, ווידוי שלישי לכפר על הכהנים על שאר עבירות שעליהם שעיר המשתלח מכפר לישראל.

אבל לדעת רבי יהודה ששעיר המשתלח מכפר אף על הכהנים, היה צריך להיות לכאורה רק ב' ווידוים על הפר, כי הווידוי השלישי לא נצרך בפר, כי הכהנים לא מתכפרים בו אלא בשעיר המשתלח כישראל.

ועונה הגמרא שהכהן גדול מתוודא על אותם העוונות פעמיים, בפעם הראשונה על עוונותיו וביתו, ובפעם אחת על אחיו הכהנים, כיון שעדיך שיתוודא על אחיו הכהנים לאחר שהוא כבר זכאי שהתכפר עליו בוידויו הקודם, כדי שיהיה זכאי מכפר על החיוב.

הדרן עלך שבועות שתיים

משנה. לעיל התבאר במשנה שידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע שחייב עליהם קרבן עולה ויורד, וכעת מפרשת הגמרא אילו הם.

ואומרת המשנה שהראשון הוא באופן שהאדם נטמא וידע שנטמא, ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה, וזכור את הקודש ואכלו כשהוא טמא, ואופן נוסף שנעלם ממנו הקודש אבל זכר את הטומאה, או שנעלמו ממנו זה וזה ואכל את הקדש, כשלא ידע ומשאל ידע, הרי זה בעולה ויורד.

ואופן נוסף שאדם נטמא וידע שנטמא, ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה, וזכר את המקדש, ונכנס למקדש כשהוא טמא, ואופן נוסף כשנעלם ממנו המקדש אבל הוא זכר שהוא טמא, או שנעלם ממנו זה וזה ונכנס למקדש כשלא ידע ומשיצא ידע הרי זה בעולה ויורד.

אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה טמא חייב קרבן עולה ויורד. שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות, ובשיר, ובית דין מהלכין, ושתי תודות אחריהן, וכל ישראל אחריהם.

עמוד ב'

ומוסיפה המשנה שהחלה הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת, וכל עזרה שלא נעשית בכל אלו הנכנס לשם אין חייב עליה.

ואדם שנטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה, אבל זכור שהוא במקדש, או שנעלם הימנו מקדש, אבל זוכר את הטומאה, או שנעלם ממנו זה וזה והשתחוה או ששהה בכדי השתחוה במקדש, או בא לצאת מהמקדש בדרך ארוכה חייב קרבן, אבל אם יצא בדרך הקצרה פטור מקרבן. וזו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה.

ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבים עליה אם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד קודם שימות האבר חייב, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו.

ואומרת המשנה שרבי אליעזר חולק על מה שהתבאר לעיל שאדם חייב קרבן גם אם נעלם ממנו הקודש או המקדש, ודעתו רבי אליעזר שרק אם נעלם ממנו הטומאה חייב ולא אם נעלם ממנו המקדש נאמר בפסוק "'או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו", ומשמע שעל העלם שרץ חייב ואינו חייב על העלם מקדש.

ורבי עקיבא אומר שלומדים ממה שנאמר "ונעלם ממנו והוא טמא" שרק על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש.

אבל דעת רבי ישמעאל שממה שנאמר "ונעלם" "ונעלם" שתי פעמים, לומדים לחייב גם על העלם טומאה וגם על העלם מקדש.

גמרא. שאל רב פפא את אב"י שהמשנה פתחה שידיעות הטומאה הם שתיים שהן ארבע, אבל למעשה ישנם שש ידיעות, ידיעה על הטומאה בתחילה וידיעה בסוף, וכן ידיעה על הקודש בתחילה וידיעה בסוף, וכן ידיעה על המקדש בתחילה וידיעה בסוף.

ומקשה הגמרא שאם כך יש גם שמונה ידיעות, כי יש ידיעה על הטומאה בתחילה וסוף כשנכנס למקדש וידיעה על הטומאה בתחילה וסוף כשאל קודש. אך דוחה הגמרא שזה לא קשה כי אפשר לומר שכל ידיעות הטומאה בתחילה נחשבות אחד וידעות הטומאה בסוף נחשבות אחד.

ותירץ רב פפא את קושייתו שבאמת ישנם שמונה ידיעות, אלא שהמשנה שאמרה שתיים שהן ארבע חישה רק את הידיעות שמביאות לידי קרבן כשמתברר לו שחטא, ולכן לא חישה את הידיעות שבתחילה שלא גורמות לקרבן מחמת שעוד לא עבר את העבירה, וממילא יש כאן ארבע ידיעות, ידיעה בסוף שטמא במקדש וידיעה בסוף שטמא בקודש, וידיעה בסוף שנכנס למקדש וידיעה בסוף שאכל קודש.

ויש אומרים שרב פפא תירץ באופן אחר, שמחשבים רק את הד' ידיעות הראשונות שידע קודם שחטא בשוגג, הידיעה שהוא טמא קודם שנכנס למקדש, הידיעה שהוא טמא קודם שאכל קודש, הידיעה שזה קודש קודם ששכח ואכלו או הידיעה שזה מקדש קודם ששכח ונכנס.

והסיבה היא כי הד' ידיעות האחרונות הם ידיעות המחייבות קרבן בכל התורה, אם התברר לאדם שחטא בשוגג, אבל מה שצריך שידע מלכתחילה קודם שיחטא שהוא טמא או שזה קודש או מקדש, זה שייך רק כאן ולכן רק אותם חישבה המשנה.

והסתפק רב פפא באדם שנעלמו ממנו **הלכות** טומאה האם דינו כמי שנעלמה ממנו הטומאה, וכלומר לא מדובר באופן שהוא לא ידע שנגע בשרץ, אלא שלא ידע שההלכה היא שהוא טמא.

ודנה הגמרא באיזה אופן הסתפק רב פפא, שהרי לא יתכן שהוא הסתפק באופן שהוא נגע בשרץ והיה סבור שדינו כצפרדע שאינה מטמאה, שהרי כל תינוקות של בית רבן יודעים את הפסוק שנאמר שהשרצים מטמאים, וודאי שיש כאן ידיעה בתחילה.

ועונה הגמרא שרב פפא הסתפק באופן שהוא נגע בשיעור כעדשה של שרץ, אלא שלא ידע ששרץ מטמא בשיעור כעדשה, והסתפק רב פפא האם כיון שידע שיש טומאת שרץ בעולם דינה כידיעה, או שמא כיון שלא ידע שהוא טמא בעדשה, אין דינה כידיעה. ונשאר הגמרא בתיקו.

הסתפק ר' ירמיה בבן בבל שעלה לארץ ישראל ולא ידע את מקום המקדש ונכנס לשם בטומאה בלא ידיעה.

ודנה הגמרא לדעת מי הסתפק ר' ירמיה, הרי לדעת רבי עקיבא שצריך ידיעה בתחילה כדי להתחייב קרבן עולה ויורד, כאן אין נפקא מינה כי לדעתו אדם פטור מקרבן על העלם מקדש. ואם מדובר לדעת רבי ישמעאל שסובר שאף על העלם מקדש חייבים קרבן, הרי לדעתו לא צריך ידיעה בתחילה ולכן וודאי שהוא יתחייב קרבן.

ועונה הגמרא שהספק של ר' ירמיה היה לדעת רבי שובר כר' עקיבא שצריך ידיעה בתחילה, אבל גם סובר כדעת ר' ישמעאל שאף על העלם מקדש חייבים קרבן, והסתפק ר' ירמיה האם אדם שלא הכיר מעולם את מקום המקדש חייב קרבן מחמת שעצם זה שידוע שיש קדושת המקדש זה נחשב ידיעה, או שצריך שידע את מקום המקדש, ונשאר הגמרא בתיקו.

במשנה התבאר שכדי להרחיב את העזרה ואת העיר ירושלים צריך מלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות, ובשיר, ובית דין מהלכים, ושתי תודות אחריהן, וכל ישראל אחריהם.

ושואלת הגמרא מה המקור לדברי המשנה שצריך את כל אלו כדי להרחיב את העזרה. וביאר רב שימי בר חייא שנאמר בפסוק "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, וכן תעשו". ומשמע שאם תרצו לעשות לדורות, תעשו כסדר הזה, שאז היה את משה שהיה דינו כמלך והיה גם נביא, והיה את אהרן שהיה כה"ג.